QL
461
.R873
ENT

Kot. 14 fuzet 8
1907: okt.

Ent. Soc. Wash.

QL
461
R873
ENT

XIV. kötet. 1907. október 8. füzet.

ROVARTANI LAPOK

HAVI FOLYÓIRAT

különös tekintettel a hasznos és kártékony rovarokra.

DR BEDŐ ALBERT BIRÓ LAJOS DR CHYZER KORNÉL
DR ENTZ GÉZA MOCSÁRY SÁNDOR

KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL

SZERKESZTIK

A. AIGNER LAJOS ÉS CSIKI ERNŐ.

BUDAPEST, 1907.

A ROVARTANI LAPOK SZERKESZTŐSÉGE ÉS KIADÓHIVATALA

IX., ERKEL-UTCZA 12.

Megjelenik minden hónap első napján, julius és augusztus havak kivételével.
Előfizetési ára egész évre 8 kor

Tartalom.

A. Aigner Lajos: Szedlaczek István Arczképpel 161
Bolkay István: Rimaszombat bogárfaunája 162
A. Aigner Lajos: Magyarország pillangói XXII. 172
Csiki Ernő: Magyarország szúféléi IX. 153
A. Aigner Lajos: Lepke-eltérések a Magyar Nemzeti Muzeum gyüjteményéből 178

Különfélék.

Dr. Szilády Zoltán: Klapálek gyüjtőútja hazánkban ... 181

Irodalom.

Reitter, E., Bestimmungs-Tabellen. Ismerteti Csiki Ernő 182
Formánek, R., Bestimmungs Tabellen. Ismerteti Csiki Ernő 182

A kir. magy. Természettudományi Társulat állattani szakosztálya minden hónap **első pénteken (VIII. Eszterházy-utcza 16.)** ülést tart. Vendégeket szívesen lát.

A budapesti entomologusok *minden pénteken este* a Kaszás-féle (Muhr utóda) vendéglőben (Rákóczi-út 44.) találkoznak.

Kedvezmény.

Az 1897., 1898., 1899., 1900., 1901., 1902., 1903. 1904 és 1905-iki teljes évfolyammal még szolgálhatunk. Új előfizetők fele áron kaphatják. Az előbbi kötetekből csak a II. kötet kapható, Ára 6 kor. Az I. és III. kötetet készpénzen visszaváltjuk

Az előfizetési összegek kiadóhivatalunkhoz (IX., Erkel-utcza 12.) czímzendők.

Eladó bogár-gyüjtemény.

Magyarország területén előforduló bogarakból ca 4000 fajból álló gyüjtemény pontosan meghatározva, skatulyák nélkül, darabonként 4 fillérért eladó. Minden fajból csak egy darab van a gyüjteményben. Bővebbet a „Rovartani Lapok“ szerkesztőségénél.

Szedlaczek István

1846—1907.

Irta *A. Aigner Lajos.*

Ismét egy magyar lepkész ejtette ki kezéből a hálót, oly férfi, a ki csak hajlottabb korban fordult a lepkék felé, akkor azonban ifjúi hévvel és szenvedélylyel űzte a lepkék gyüjtését.

Szedlaczek István született 1846. május 18-án Kis-Tapolcsányban, a hol atyja járásorvos volt. A törekvő ifjú

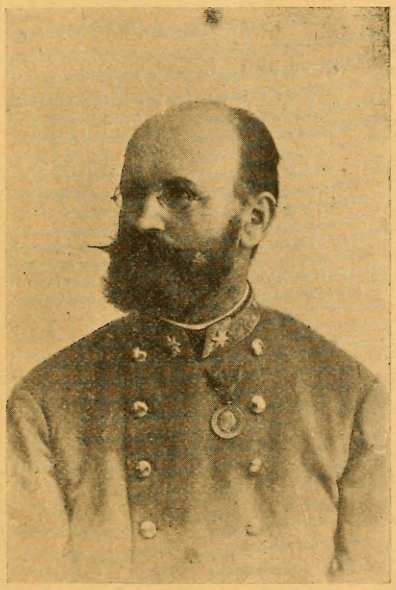

a gymnasiumot Nyitrán járta s azután Bécsbe, a katonai József-akadémiára került. Tanulmányait kitünő eredménynyel végezvén, 1871-ben promoveálták s azonnal főorvossá nevezték ki a pozsonyi katonai kórházhoz, majd Somogymegyébe, a 4. huszárezredhez helyezték át, a hol 7 évig működött s azután részt vett a boszniai hadjáratban. Ennek befejeztével ezredorvosi minőségben

Győrbe rendelték; itt 10 évig állomásozott és meg is nősült, elvevén Patsek Terézt, kivel boldog házasságban élt: frigyükből 3 gyermek származott.

Ezredével 1899-ben Komáromba és két évvel utóbb ismét Pozsonyba került; 1892-ben Aradra, a 33. gyalogezredhez helyezték át. 1895-ben törzsorvosá nevezték ki s a nagyváradi katonai kórház vezetését bízták rá*), 1897-ben pedig Budapestre hívták s a 16., majd a 47. számú helyőrségi kórház vezetésével bízták meg. 1900-ban előlépett főtörzsorvossá, mely előkelő állásban azonban csak egy évig működött. 1901-ben nyugalomba vonult.

Ekkor szenvedélyes vadász létére a lepkészettel is kezdett foglalkozni és nemsokára ezen a téren is kiváló helyet foglalt el. A nappali lepkék gyüjtését nagy buzgalommal űzte ugyan, de kedvencz foglalkozása volt az éjjeli fogás, kivált villamos lámpa mellett. A nyarat rendesen Nyitramegyében töltötte s onnan is szép eredménynyel szokott visszatérni. Gyüjtésében csaknem kizárólag hazai fajokra szorítkozott.

Nyugalmát és családi boldogságát feldúlta felserdült két fiának súlyos betegsége. Idősebb fiát halálos ágyán oly önfeláldozással ápolta, hogy kifejlődött lappangó szívbaja, mely őt, az erőteljes férfit a betegágyra és csakhamar a sírba is döntötte. Meghalt Budapesten 1907. junius 16-án 61 éves korában. Családjának mérhetetlen fájdalma és barátai őszinte részvéte kisérte utolsó útjában.[1])

Rimaszombat bogár-faunája.

Irta *Bolkay István.*

Rimaszombat és környéke bogár-faunájának tudományos tanulmányozásával nagyon kevesen foglalkoztak. Mindössze Fábry János királyi tanácsos, nyug. főgymnasiumi tanár foglalkozott a coleopterológiával behatóbban. Észleleteit a „Gömör-

*) Ez időből való itt közölt arczképe.

[1]) Hátrahagyott lepke-gyüjteménye, mely főleg hazai fajokban gazdag, számos fölös példánynyal együtt eladó; megtekinthető az özvegy lakásán: Budapest. II. Krisztina-körút 101. sz. alatt.

Kishont vármegye természeti viszonyai" című dolgozatában tette közzé, a mely a „Magyarország vármegyéi és városai" monographikus munka Gömör-Kishont vármegye kötetében jelent meg. Ezen dolgozatban azonban inkább csak az egész megye faunájának nagy vonásokkal rajzolt képét találjuk, Rimaszombat környékére vonatkozó adatot azonban nem lelünk. Ugyancsak Ő állította össze a rimaszombati egyesült protestáns főgymnasium bogárgyüjteményét is, a melynek adatai jórészt egyezvén a saját gyüjtésem adataival, azoknak közlését mellőzhetem.

A másik irodalmi munka, a melyben Rimaszombat faunájára találunk adatot, Kuthy Dezső faunakatalogusa, ebben azonban Rimaszombatot csak kétszer találjuk megemlítve.

Az alább nyujtott faunaképet tehát azon gyüjtéseim alapján állítottam össze, a melyeket Rimaszombatban 1903—1905-ig jórészt magam végeztem.

Mint jelen felsorolásomból látjuk, Rimaszombat bogár-faunája nem éppen szegényes, bár túlságosan gazdagnak sem mondható. Három évi gyüjtésem alatt nem sikerült a tudományra különösebb értékkel bíró fajt gyüjtenem, mindössze a *Hylurgus ligniperda* Fabr. nevű faj, melyet Rimaszombaton kivül még Pápán gyüjtöttek, továbbá három *Coccinellida* fajváltozat olyan, a melyet a Kuthy Dezső faunakatalógusában még nem találunk feltüntetve.

Minden esetre huzamosabb időn keresztül folytatott behatóbb gyüjtés még sok érdekes dolgot tudna ezen vidékről kimutatni.

Jelen összeállításom alapján Rimaszombat környékéről 60 családba és 378 nembe tartozó 660 faj és 44 fajváltozat bogarat ismerünk.

Mielőtt a fajok részletes felsorolását megkezdeném, nem mulaszthatom el, hogy mélyen tisztelt mesteremnek, Csiki Ernő úrnak leghálásabb köszönetemet ki ne fejezzem azon lekötelező szívességéért, a melylyel adataimat felülvizsgálni, illetve az előttem kétes fajokat meghatározni kegyes volt.

Azonkívül hálás köszönetem illeti meg Szabó József kedves barátomat, — gyüjtéseimben társamat — is, a ki baráti szivességével és buzgalmával azon volt, hogy ezen faunakép minél teljesebb legyen.

A fajok felsorolása.

Cicindelidae. Cicindela campestris L., ab. protos D. Torre, germanica L., ab. deuteros D. Torre, ab. protos D. Torre, litterata Sulz. var. viennensis Schrank.

Carabidae. Calosoma inquisitor L., sycophanta L., auropunctatum Herbst. — Carabus coriaceus L., violaceus L., granulatus L., Ullrichi Germ., Scheidleri Panz. var. Preyssleri Duft., nemoralis O. F. Müll., hortensis L., convexus Fabr., — Leistus ferrugineus L., — Nebria livida L., — Notiophilus aquaticus L., palustris Duft., biguttatus Fabr., — Omophron limbatum Fabr., — Elaphrus riparius L., aureus Müll., — Dyschirius nitidus Schaum, aeneus Dej., globosus Herbst., — Clivina fossor L., collaris Herbst., — Broscus cephalotes L., — Tachypus flavipes L., — Bembidion paludosum Panz., lampros Herbst, punctulatum Drap., dentellum Thunbg., varium Ol., adustum Schaum, ustulatum L., modestum Fabr., minimum Fabr., quadriguttatum Fabr., quadripustulatum Serv., tenellum Er., articulatum Gyllh., octomaculatum Goeze, guttula Fabr., biguttatum Fabr., — Tachys bistriatus Duft., var. micros Fisch., — Perileptus areolatus Creutz., — Trechus 4-striatus Schrank. — Platynus ruficornis Goeze., assimilis Payk., sexpunctatus L., Mülleri Herbst., viduus Panz., var. moestus Duft., — Clibanarius dorsalis Pont., — Calathus fuscipes Goeze. — Poecilus lepidus Lesk. — Pterostichus vulgaris L., nigrita Fabr., anthracinus Ill., gracilis Dej., interstinctus Strm., strenuus Panz., diligens Strm., cylindricus Herbst., melas Creutz., — Abax ater Vill. — Molops picea Panz. — Amara similata Gyllh., nitida Strm., aenea Deg., lucida Duft., fulva Deg. — Zabrus tenebrioides Goeze. — Ophonus rufibarbis Fabr., maculicornis Duft., pubescens Müll. — Harpalus aeneus Fabr., psittaceus Fourc., rubripes Duft., latus L., luteicornis Duft., melancholicus Dej. — Anisodactylus binotatus Fabr., var. spurcaticornis Dej., nemorivagus Duft., signatus Panz., — Diachromus germanus L. — Stenolophus skrimshiranus Steph., discophorus Fisch. Acupalpus meridianus L. — Chlaenius nigricornis Fabr., nitidulus Schrank., festivus Fabr. — Panagaeus crux-major L., — Lebia chlorocephala Hoffm., crux-minor L. — Lionychus quadrillum Duft. — Brachynus crepitans L., explodens Duft.

Haliplidae. Haliplus lineatocollis Marsh.

Dytiscidae. Hydroporus halensis Fabr., planus Fabr. Agabus bipustulatus L., chalconotus Panz. paludosus Fabr — Ilybius obscurus Marsh. — Rantus conspersus Gyllh. — Dytiscus marginalis Linn.

Gyrinidae. Gyrinus natator Ahr. — Orectochilus villosus Fabr.

Hydrophilidae. Hydrous piceus L. — Hydrobius fuscipes L. — Laccobius alutaceus Thoms. — Berosus signaticollis Charp. — Cercyon haemorrhoidalis Fabr. var. erythropterus., flavipes Fabr., analis Payk. — Cryptopleurum atomarium Oliv. — Sphaeridium bipustulatum Fabr., scarabaeoides L. — Helophorus aquaticus L., pumilio Er. granularis L.

Georyssidae. Georyssus crenulatus Rossi.

Parnidae. Parnus prolifericornis Fabr.

Heteroceridae. Heterocerus fusculus Kiesw., fenestratus Thunbg.

Staphylinidae. Aleochara laevigata Gyllh. — Bolitochara bella Märk. — Leucoparyphus silphoides L. Tachyporus obtusus L., solutus Er., chrysomelinus L., atriceps Steph., nitidulus Fabr. — Bolitobius lunulatus L. — Creophilus maxillosus L. — Leistotrophus murinus L. Staphylinus chalcocephalus Fabr., erythropterus L., caesareus Cederh. — Philonthus politus L., carbonarius Gyllh., atratus Grav., nigritulus Grav., varius Gyllh., fulvipes Fabr., tenuis Fabr., — Othius fulvipennis Fabr. — Xantholinus punctulatus Payk, linearis Ol. — Lathrobium fulvipenne Grav. var. Letzneri Gerh. — Astenus filiformis Latr. — Paederus littoralis Grav., ruficollis Fabr., — Stenus bipunctatus Er., humilis Er., scrutator Er., providus Er., fuscicornis Er. — Oxyporus rufus L. — Platysthetus cornutus Grav., nitens Sahlb. — Oxytelus rugosus Fabr., insecatus Grav., nitidulus Grav., tetracarinatus Block. — Lesteva pubescens Mannh., longelytrata Goeze. — Olophrum assimile Payk. —Omalium caesum Grav., florale Payk.

Micropeplidae. Micropeplus porcatus Payk.

Pselaphidae. Bryaxis haematica Rechb. — Bythinus bulbifer Reichb. puncticollis Denny. — Pselaphus Heisei Herbst.

Clavigeridae. Claviger testaceus Preyssl., longicornis Müll.

Scydmaenidae. Cyrtoscydmus Godarti Latr., — Euconnus hirticollis Ill., Wetterhali Gyllh.

Silphidae. Necrophorus humator Goeze., interruptus Steph., investigator Zeit., vespillo L., — Asbolus littoralis L., — Pseudopelta sinuata Fabr., rugosa L., thoracica L., — Aclypea undata Müll. — Xylodrepa 4-punctata Schreb. — Silpha lunata Fabr. obscura L.. — Peltis atrata L. — Agyrtes castaneus Fröl.

Corylophidae. Parmulus obscurus Sahlb.

Trichopterygidae Ptiliolum Spencei Allib. — Trichopteryx grandicollis Maerkel. sericans Heer.

Scaphidiidae. Scaphosoma boleti Pz.

Phalacridae. Olibrus millefolii Payk., bimaculatus Küst., liquidus Er.

Erotylidae. Engis bipustulata Thunb., Cyrtotriplax bipustulata Fabr.

Endomychidae. Endomychus coccineus L, — Myrmecoxenus vaporariorum Guér., — Mycetaea hirta Marsh.

Cryptophagidae. Cryptophagus pilosus Gyllh., dentatus Herbst., scanicus L. — Atomaria munda Er., gutta Steph., pusilla Schönh.

Lathridiidae. Enicmus minutus L. — Cartodere elongata Curt. — Corticaria serrata Payk. — Melanophthalma gibbosa Herbst. fuscula Humm.

Tritomidae. Litargus connexus Fourc. — Typhaea fumata L.

Nitidulidae. Epuraea florea Er. — Nitidula bipunctata L., rufipes L. — Omosita colon L., discoidea Fabr. — Soronia grisea L., — Meligethes brassicae Scop., symphiti Heer., obscurus Er., ovatus Strm. — Thalycra fervida Oliv.

Trogositidae. Tenebrioides mauritanicus L. — Ostoma oblongum L.

Colydiidae, Ditoma crenata Fabr. — Aglenus brunneus Gyllh.

Cucujidae. Laemophloeus monilis Fabr. testaceus Fabr. — Hyliota planatus L. — Silvanus surinamensis L., unidentatus Oliv.

Trixagidae. Trixagus fumatus Fabr.

Dermestidae. Dermestes murinus L., laniarius Ill., lardarius L. — Attagenus piceus Oliv., pellio L. — Trogo-

derma versicolor Creutz. — Anthrenus pimpinellae Fabr., scrophulariae L., museorum L., fuscus Latr.

Cistelidae. Syncalypta spinosa Rossi., — Seminolus pilula L., fasciatus Fabr, — Cistela sericea Forst. — Limnichus sericeus Duft.

Histeridae. Hister quadrimaculatus L., cadaverinus Hoffm., stercorarius Hoffm., neglectus Germ. — Saprinus concinnus Motsch., aeneus Fabr., sparsutus Solsky., conjungens Payk., quadristriatus Hoffm. — Teretrius picipes Fabr.

Lucanidae. Lucanus cervus L., var. capreolus Fuessl. — Dorcus parallelopipedus L. — Systenocerus caraboides L.

Scarabaeidae. Gymnopleurus pilularius L. — Copris lunaris L. — Onthophagus Amyntas Ol., taurus Schreb., verticicornis Laich., vacca var. medius Panz., coenobita Herbst., nuchicornis L., ovatus L., Schreberi L., — Oniticellus fulvus Goeze. — Aphodius subterraneus L., fossor L., fimetarius L., granarius L., melanostictus Schmidt., punctatosulcatus Strm., varians Duft., luridus Fabr., var. nigripes Fabr. — Oxyomus sylvestris Scop. — Pleurophorus caesus Panz. — Psammodes sulcicollis Ill.—Trox scaber L. – Odontaeus armiger Scop. — Geotrupes stercorarius L., sylvaticus Panz., vernalis L.—Rhizotrogus solstitialis var. ochraceus Knoch. — Anoxia pilosa Fabr. — Polyphylla fullo L.— Melolontha vulgaris Fabr. — Anisoplia austriaca Herbst., tempestiva Er. — Epicometis hirta Poda. – Cetonia aurata L., lucidula Fieb., Potosia metallica Fabr. var. cuprea Gory. — Valgus hemipterus L. — Osmoderma eremita Scop. — Gnorimus nobilis L. — Trichius gallicus Heer.

Buprestidae. Aurigena lugubris Fabr. — Dicerca berolinensis Herbst. — Anthaxia candens Panz., fulgurans Schrank., nitidula L., var. signaticollis Kryn. — Ptosima 11-maculata Herbst., — Agrilus sinuatus Oliv., viridis L. var. salicis Friv., angustulus Ill., derasofasciatus Lac. — Trachys minuta L.

Eucnemidae. Throscus dermestoides L.

Elateridae. Archontas murinus L. — Drasterius bimaculatus Rossi var. fenestratus Küst., var. binotatus Rossi. — Elater cinnabarinus Esch., praeustus Fabr., balteatus L. — Betarmon picipennis Bach. — Hypnoidus pulchellus L.,

4-guttatus Lap., minutissimus Germ. — Cardiophorus gramineus Scop. — Melanotus niger Fabr., castanipes Payk. — Limonius pilosus Leske. — Ludius latus Fabr., bipustulatus L. — Agriotes ustulatus Schall., sputator L., lineatus L., — Synaptus filiformis Fabr. — Adrastus nanus Herbst., humilis Er.

Dascillidae. Cyphon variabilis Thunb.

Cantharidae. Homalisus Fontisbellaquei Fourc. — Lampyris noctiluca L. — Cantharis rustica Fabr., pulicaria Fabr., nigricans Müll., livida L., var. rufipes Herbst., lateralis L. — Metacantharis haemorrhoidalis Fabr. — Rhagonycha fulva Scop., testacea L, — Malthodes marginatus Latr. — Drilus conoalor Ahr. — Charopus plumbeomicans Goeze. — Hypebaeus flavipes Fabr. — Ebaeus coerulescens Er. — Anthocomus equestris Fabr. — Malachius aeneus L., bipustulatus L. — Dasytes niger L., plumbaeus Müll.

Cleridae. Tillus elongatus L., unifasciatus Fabr. — Opilo mollis L. — Clerus mutillarius Fabr., formicarius L. — Trichodes apiarus L., var. subtrifasciatus Spin., — Corynetes coeruleus Deg. — Necrobia violacea L. — Elateroides dermestoides L.

Bruchidae. Bruchus rufipes Fabr., fur L., latro Fabr., subpilosus Strm.

Byrrhidae. Byrrhus striatus Oliv., rufipes Fabr., paniceus L. — Oligomerus brunneus Strm. — Xestobium rufovillosum De Geer. — Ernobius abietis Fabr. — Ptilinus pectinicornis L, costatus Gyllh. — Xyletinus ater Panz.

Lyctidae. Lyctus unipunctatus Herbst.

Bostrychidae. Bostrychus capucinus L.

Ciidae. Cis boleti Fabr., — Ennearthron affine Mell.

Tenebrionidae. Blaps mortisaga L. — Crypticus quisquilius L. — Opatrum sabulosum L. — Scaphidema metallica Fabr. — Tenebrio obscurus Fabr., molitor L. — Helops incurvus Küst., striatus.

Alleculidae. Allecula morio. Fabr., Mycetochara flavipes Fabr. var. morio Redtb. — Omophlus rufitaris Leske.

Lagriidae. Lagria hirta L.

Mordellidae. Tomoxia biguttata Gyllh. — Mordella fasciata Fabr., aculeata L. — Mordellistena abdominalis

Fabr., Neuwaldeggiana Panz., micans Germ. — Anaspis pulicaria Costa., flava L.

Meloidae. Meloe proscarabaeus L., violaceus Marsh., cicatricosus Leach., variegatus Donov. — Cerocoma Mühlfeldi Gyllh. — Lytta vesicatoria L.

Pyrochroidae. Pyrochroa coccinea L., serraticornis Scop.

Anthicidae. Notoxus monoceros L. — Anthicus floralis Fabr., hispidus Rossi. antherinus L

Oedemeridae. Nacerdes ustulata Fabr., adusta Panz., Asclera coerulea L. — Oedemera podagrariae L., flavipes Fabr., virescens L., lurida Marsh.

Curculionidae. Otiorrhynchus multipunctatus Fabr., laevigatus Fabr., raucus Fabr., orbicularis Herbst., ovatus L. — Phyllobius glaucus Scop., urticae Deg., piri L., oblongus L. — Polydrusus impar Gozis, mollis Stroem, tereticollis Deg., coruscus Germ. — Chiloneus asperatus Bons. — Paophilus Hampei Seidl. — Eusomus ovulum Germ. — Mesagroecus obscurus Boh. — Sitona crinitus Herbst, tibialis Herbst, humeralis Steph., cylindricollis Fahrs., sulcifrons Thunb. — Trachyphloeus alternans Gyllh. — Liophloeus tesselatus Müll., Herbsti Gyllh. — Barynotus obscurus Fabr. — Chlorophanus graminicola Schönh. — Tanymecus palliatus Fabr. — Cleonus alternans Herbst. piger Scop., pedestris Poda. — Lixus iridis Oliv., algirus L., filiformis Fabr. — Larinus sturnus Schall — Minyops carinatus L., var. variolosus Fabr. — Gronops lunatus Fabr. — Alophus Kaufmanni Stierl., — Lepyrus palustris Scop., — Hylobius abietis L., Liparus glabrirostris Küst. — Plinthus tigratus Rossi. var. porcatus Panz. — Hypera tesselata Herbst. pollux Fabr., arator L. — Grypidius equiseti Fabr. — Dorytomus longimanus Forst., minutus Gyllh. — Bagous glabrirostris Herbst. — Eretmotes ater L. — Rhyncolus culinaris Germ, — Cryptorrynchus lapathi L. — Mononychus punctum-album Herbst. — Coeliodes cardui Herbst., quadrimaculatus L., — Rhinoncus pericarpius L. — Ceuthorrhynchus raphani Fabr, macula-alba Herbst, punctiger Gyllh., denticulatus Schrank. — Baris artemisiae Herbst. glabra Herbst. lepidii Germ., coerulescens Scop. — Limnobaris T album L. — Sphenophorus striatopunctatus Goeze., — Calandra granaria L. — Balaninus venosus Grav. — Balanobius

crux Fabr., pyrrhoceras Marsh. — Anthonomus cinctus Kollar. Ellescheus scanicus Payk. — Tychius picirostris Fabr. — Orchestes populi Fabr. — Gymnetron collinum Gyllh. — Cionus scrophulariae L. hortulanus Fourc.. — Magdalis ruficornis L. — Apion radiolus Marsh., trifolii L., flavipes Payk., virens Herbst. — Rhynchites aeneovirens Marsh., purpureus L., coeruleus Deg., Bacchus L. — Rhinomacer betulae L

Anthribidae. Platystomus albinus L. — Anthribus variegatus Fourc.

Mylabridae. Mylabris pisorum L., rufipes Herbst, affinis Froelich. — Spermophagus cardui Bohem.

Scolytidae. Hylurgus ligniperda Fabr. — Ips laricis Fabr. — Xyleborus monographus Fabr.

Cerambycidae. Spondylis buprestoides L. — Prionus coriarius L., — Rhagium mordax Deg., bifasciatum Fabr., — Toxotus meridianus L. — Acmaeops collaris L. — Leptura livida Fabr., rubra L. quadrifasciata L., aethiops Poda.. bifasciata Müll., nigra L., — Allosterna tabacicolor Deg. — Grammoptera ruficornis Fabr., — Caenoptera minor L., — Stenopterus rufus L., — Cerambyx cerdo L., Scopolii Füssl. — Criocephalus rusticus L. — Pyrrhidium sanguineum L.— Callidium violaceum L. — Callidium testaceum ab. praeustum Fald. — Hylotrupes bajulus L. — Rhopalopus macropus Germ. — Aromia moschata L. — Plagionotus detritus L. — Clytus arietis L. — Clytanthus Herbsti Brahm. figuratus Scop., speciosus Schneid. — Anaglyptus mysticus L. — Dorcadion aethiops Scop., fulvum Scop., pedestre Poda. — Neodorcadion bilineatum Germ. — Lamia textor L. — Acanthocinus aedilis L. — Pogonochaerus hispidus L. — Haplocnemia curculionides L, nebulosa Fabr. — Agapanthia violacea Fabr. — Tetrops praeusta L.—Phytoecia affinis Harrer.—Oberea oculata L., erythrocephala Schrank., — Anoplodera rufipes Schall.

Chrysomelidae. Donacia bicolora Zschach. — Plateumaris sericea L., var. festucae Fabr., consimilis Schrank. — Lema Erichsoni Suffr. — Crioceris merdigera L., 12-punctata L., 5-punctata Scop., asparagi L., — Labidostomis ongimana L. — Lachnaea sexpunctata Scop. — Clytra quadripunctata L., laeviuscula Ratzeb. —Gynandrophthalma alicina Scop., affinis Hellwig. — Coptocephala scopolina

L. — Cryptocephalus cordiger L., octopunctatus Scop., bipunctatus L., biguttatus Scop., sericeus L., hypochoeridis L., violaceus Laich., virens Suffr., ocellatus Drap, Moraei L. var. bivittatus Gyllh., bilineatus L., var. armeniacus Fald. — Pachnephorus pilosus Rossi, tesselatus Duft. — Adoxus obscurus L., var. vitis Fabr. — Gastroidea polygoni L. — Timarcha violaceonigra Deg, rugulosa H. Schäff. — Chrysomela fimbrialis Küst. var. hungarica Fuss., goettingensis L, staphylea L, sanguinolenta L.; geminata Payk., coerulans Scriba, fastuosa Scop, menthastri Suffr., varians Schaller. — Phytodecta fornicata Brüggm. — Phyllodecta vittellinae L. Prasocuris phellandri L. — Phaedon cochleariae Fabr. — Plagiodera versicolora Laich. — Melasoma cuprea Fabr., 20 punctata Scop., populi L. — Agelastica alni L. — Phyllobrotica quadrimaculata L. — Luperus flavipes L. — Galerucella lineola L. — Galeruca tanaceti L. — pomonae Scop. — Crepidodera ferruginea Scop., — Chalcoides splendens Ws., aurata Marsh. — Mantura obtusata Gyllh. — Chaetocnema concinna Marsh., tibialis Ill. — Psylliodes affinis Payk., luteola Müll. — Haltica oleracea L., Phyllotreta armoraciae Koch., exclamationis Thunb., vittula Redtb., nemorum L., atra Fabr., nigripes Fab. — Longitarsus pulex Schrank, luridus Scop. — Cassida viridis L., rubiginosa Müll., denticollis Suffr., subferruginea Schrank.

Coccinellidae. Subcoccinella 24-punctata L., var. saponariae Weise. — Cynegetis impunctata L. var. palustris Redtb. — Hippodamia tredecimpunctata L. — Adonia variegata Goeze. var. carpini Fourc. — Adalia bipunctata L. — Coccinella 7-punctata L., decempunctata L var. 6 punctata L., var. bimaculata Pont., conglobata L., var., gemella Herbst., var., pineti Weise., 14-pustulatu L. — Micraspis sedecimpunctata L. var. 12-punctata L. — Mysia oblongoguttata L. — Halyzia 18 guttata L. 22-punctata L. 14-punctata L. var. tetragonata Laich., var. conglomerata Fabr., var. fimbriata Sulz., var. leopardina Weise. — Chilocorus bipustulatus L. — Exochomus 4-pustulatus L. — Platynaspis luteorubra Goeze. — Hyperaspis campestris Herbst. — Scymnus ferrugatus Moll., punctillum Weise. ater Thunb., frontalis Fabr., var. 4-pustulatus Herbst

Magyarország pillangói.

Irta *A. Aigner Lajos.*

XXII.

2. nem: **Erebia** Dalm. (Maniola Schrk.) [1])

Középnagyságú pillangók, többnyire barnás fekete színezéssel, rozsdaszínű szalagban álló fehér pupillás fekete szemekkel, olykor azonban csaknem rajzolatlanok. A szem csupasz. A csáp fokozatosan megvastagodott, lekerekített bunkóval. A tapogató elül hosszú, szőrös. A felső szárny costális ere duzzadt. — A hernyó elül-hátul ellapult, hátul kéthegyű. A *báb* tojásalakú, világos színű, sötét rajzokkal ellátott. — Az Erebiák főleg a palaearctikus övöt lakják s itt 62 fajuk él, közülük 21 Magyarországon is.

1. Az alsó szárnyon alul jól körvonalozott foltok, vagy szalagok vannak (a nőstényen tisztábban láthatók) 7
   Az alsó szárnyon alul nincsenek jól körvonalozott foltok, vagy szalagok 2
2. Fölül egy rozsdás-vörös, vagy vöröses-sárga foltokból álló szalag fut le 3
   Fölül a vörös rajzok hiányoznak, vagy alig van nyomuk 11
3. A felső szárny szalagja hosszúkás, az alsó szárnyé apróbb kerek foltokból áll, az alsó szárny olykor foltok nélkül van 4
   Mindkét szárny szalagja szélesen megszakított 10
4. A vöröses-sárga szalagban fekete pontok, vagy szemek állanak 5
   A vöröses-sárga szalagban nem állanak fekete pontok vagy szemek 6
5. Fölül a szemek nagyok, csak a nőstényen pupillások; az alsó szárny a 4. éren kis szöget alkot; a felső szárny széles rozsda-vörös, szalagja a 2. szem alatt megkeskenyedett ... ... *Epiphron* Kn.
   Fölül a szemek aprók; az alsó szárny lekerekített, foltjai egyforma nagyok, alul élesen körvonalozottak, többnyire fekete pontokkal díszítettek ... ... *Melampus* Fssl.
6. A széles rozsdás-vörös szalagban csak olykor jelenkezik két fekete pont, vagy pupillátlan apró szem. Alul a felső

[1]) Erebus: a sötét alvilág; Maniolae: apró gonosz szellemek.

szárny rozsdaszínű, sötét szegélylyel, az alsó szárny barna --- --- --- --- --- --- --- --- --- --- --- --- --- *Mnestra* Hb.
A keskeny rozsdás-vörös szalagban nem állanak pontok. Alul a szalag az alsó szárnyon kerek foltokká oszlott *Pharte* Hb

7. Alul az alsó szárny szalagja egyenetlen nagyságú foltokká oszlott, melyek a nőstényen sárgásak. Fölül a szalag a felső szárnyon 2—5 pontot visel, az alsó szárnyon elenyésző --- --- --- --- --- --- --- --- --- --- --- --- --- *Manto* Esp.
Mindkét szárny szalagja fölül is, alul is hosszúkás, vagy kerek foltokká oszlott --- --- --- --- --- --- --- - - .. --- 8

8. A szalag hosszúkás foltokból áll, a melyekben pupillás apró szemek mutatkoznak és a melyek a nőstényen okkersárgák --- --- --- --- --- --- --- --- --- --- .. --- *Ceto* Hb.
A szalag kerek foltokból áll--- --- --- --- .. --- .. - - --- 9

9. A rozsdás-sárga nagy foltokban 3—3 erős pupillás nagy szem áll, a melyek az alsó szárnyon egyenlő nagyok. A nőstény valamivel világosabb színű --- --- --- --- *Medusa* F.
A rozsdás-sárga kis foltokban gyönge pupillájú apró szemek állanak (a felső szárnyon 2, az alsó szárnyon 5). Alul az alsó szárny sötétbarna, a nőstényen szürkés-sárga *Oeme* Hb.

10. Alul az alsó szárny szalagja a hímen alig jelzett, a nőstényen fehéres, befelé éles határral. Fölül a felső szárny meg nem szakított széles szalagjában 5 erős pupillájú nagy szem áll, melyek közül a legfelső apró a legközelebbi két nagy szemet nem érinti --- --- --- --- .. *Stygne* O.
Alul az alsó szárny szalagja hímen és nőstényen szürke, befelé élesen határolt; a tövön egy szürke folt áll. Fölül olyan mint az előbbi faj, csakhogy a három felső szem érinti egymást --- --- --- --- --- --- --- --- .. --- *Evias* God.

11. A szárnyak fölül feketék, 2—3 pupillás nagy szemmel, szalag nélkül (hím) vagy szürkés-barnák, alig jelzett világosabb szalaggal. Alul az alsó szárny a hímnél barna, a nősténynél világos-szürkével vegyített; a széles világos szalag élesen határolt --- --- --- --- --- --- .. *Melas* Hbst.
A szárnyak fölül feketés-barnák, rozsda-vörös szalaggal ... 12

12. A rojt egyszínű barna; a kettős szem meglehetős nagy; a nőstény világosabb színű, szalagja inkább okkersárga. Alul az alsó szárny sötétbarna, feketével kevert, a középső szalag csaknem fehér --- --- --- --- --- --- --- --- *Nerine* Frr.

A rojt egyszínű barna; a kettős szem kicsiny; a nőstény valamivel világosabb színű, felső szárnyának szemei tisztábbak, az alsó szárnyon mind a nőstényen, mind a hímen aprók, elmososódtak ... ... *Pronoë* Esp.
A rojt fekete-fehér; a kettős szem egybefolyt 13

13. Alul az alsó szárny barna és fehér márványozású; a a fehéren behintett szalagot befelé fogazott sáv határolja. Fölül a hím felső szárnyán egy szem mutatkozik *Goante* Esp.
Alul az alsó szárny sötétbarna, némi fehérrel márványozott; az alig jelzett szalagot befelé fogazott vonal határolja. Fölül a felső szárny csúcsán 2 pupillás szem, az alsó szárnyon 1—4 többnyire vak szem áll ... ... *Gorge* Esp.
Alul az alsó szárny feketés-barna, a szegély fogazott, a rojt fekete-fehér 14
Alul az alsó szárny nem feketés-barna, a szegély nem fogazott, a rojt egyszínű 15

14. Fölül a felső szárny szemei nagyok. Alul a felső szárny szalagja élesen határolt; az alsó szárny fehér behintésű szalagjában fehér pontok állanak; a nőstényen a szalag tisztább, a szárny töve is fehér behintésű... ... *Aethiops* Esp.
Fölül a felső szárny szemei aprók, ritkán pupillások; a szalag nem élesen határolt. Alul az alsó szárny fehéres vagy sárgás behintésű szalagjában homályos szemek mutatkoznak. A *Ligea*-nál kisebb, fölül kevésbbé élénk színű, szalagja keskenyebb, halvány rozsdás-barna ... *Euryale* Esp.
Fölül a felső szárny szemei meglehetős nagyok, többnyire pupillásak. Alul az alsó szárnynak befelé fogazott, többékevésbbé fehér szalagjában sárgakeretű szemek sora áll *Ligea* L.

15. Fölül a felső szárnyon sárgakeretű fekete pontok állanak az alig jelzett rozsdaszínű szalagban; az alsó szárnyon igen homályosak. Alul az alsó szárny szürke, szalagja kissé sötétebb, két oldalt barnával határolt ... *Lappona* Esp.
Fölül a felső szárnyon kettős szem áll a homályos rozsdás-vörös szalagban; az alsó szárnyon rozsdás-barna keretű pont áll. Alul az alsó szárny világos szürke, alig világosabb szalagját finom csipkés vonal határolja. *Tyndarus* Esp.
Fölül a felső szárny szemei nem állnak szalagban 16

16. Fölül a felső szárny a csúcsa felé világosabb, mintegy

poros behintésű, 5—7 vörös-sárga keretű pupillás szemmel. Alul az alsó szárny barna, erei fehéresek... ... ... *Afer* Esp.

. Erebia Epiphron Kn.[1])

Knoch, Beiträge z. Insectengeschichte III. p. 131. tab. 6. fig. 7. (1783). *Egea* Borkhausen, Naturgesch. europ. Schmetterl. I. p. 77. (1788).

A szárnyak sötétbarnák, rozsdaszínű foltokból álló szalaggal, melyben nagy fekete, a nősténynél gyakran pupillás szemek mutatkoznak; a felső szárny csúcsa kissé kihegyezett, az alsó szárny a 4. éren kissé kiálló. Alul ugyanoly rajzolatú, de valamivel világosabb. Kifeszítve 34—38 mm.

Hazánkban csak a Magas Tátrában, (Csorba-tó, Oszterva és Siroka), a Branyiszkó hegységben, a bodzai hegységben 1700—1800 m. magasan, valamint Mehádia és Korniaréva havasain (Opesata és Monte Babi) 1300 m. magasságig található.

A var. *Cassiope F.*[2]), melynek felső szárnya hegyesebb, barna szalagja keskenyebb, csupán a Rohácson (Árva m.), a M. Tátrán és Mehádiánál figyelték meg. Az ab. *Nelamus B.*[3]) pedig, melynek szalagja egyes apró pettyekké olvadt le, csupán a Magas Tátrán található.

Petéje hosszúkás, sárgás-zöld. *Hernyója* zöld, fekete és sárga sávokkal; *Deschampsia praecox* és *cespitosa* (nápicz) s egyéb füféléken él. *Bábja* világos szürke.

Előfordul a következő szomszéd országokban: Karinthia VI—VIII., Isztria, Szilézia VII—VIII., Galiczia, Románia.

Elterjedési köre: Skócziától Francziaországig 57—45° és Dél-Francziaországtól Oláhországig 23—42°.

5. Erebia Melampus Fssl.[4])

Fuessly, Verz. der bekannt. schweizerischen Insecten p. 31. fig. 6. (1775); *Janthe* Hübner, Samml. europ. Schmetterl. Fig. 624—5.

---

[1]) Az értelmes, görög férfi név.
[2]) Görög női név.
[3]) Ismeretlen származású szó.
[4]) A feketelábú, görög férfi név.

A szárnyak feketés-barnák, fekete pontok állanak a rozsdaszínű szalagban, mely a felső szárnyon hosszúkás, az alsó szárnyon kisebb kerek foltokból áll. Alul a szalag szintén foltokká oszlott. Kifeszítve 27–35 mm.

Hazánkban eddig csak a Rohácson (Árva m.), a Magas Tátrán, a bodzai hegységben (1700—1800 m. magasságban) és Mehádiánál figyelték meg július–augusztusban havasi gyepeseken. Nálunk éri el elterjedésének déli és keleti véghatárát.

Petéje hosszúkás tojásalakú, halvány lékes-sárga. *Hernyója* élénk zöld, homályos világosabb és sötétebb vonalakkal, 16—17 mm. hosszú. *Bábja* zömök, halvány-sárga.

Előfordul a szomszéd országok közül csupán Galiczíában és Sziléziában, itt is csak a var. *sudetica* Stgr. honos.

Elterjedési köre: Galiczíától az Alpesekig 52—47° és a Pyreneáktól Mehádiáig 24—40°

Magyarország szúféléi.

Irta *Csiki Ernő.*

IX.

9. nem: **Kissophagus Chapuis.**

A test felül és alul szőrös. A csápostor hat vagy öt ízből áll, a csápbunkó hegyes tojásforma, ízelt. A szemek felső éle nem öblös. Az előtor háta olyan széles mint hosszú, előrefelé keskenyedő, oldalai elül befűződöttek, felül fénytelen, ráncozva-pontozott. A szárnyfelők fogacskázott felhajló tőéle erősen kiemelkedő, a paizsocska felé erősen befelé hajló és itten szélesen megszakított, a hosszanti barázdák finoman pontozottak, felületük sörtesorokkal díszítettek, a csúcs meredeken domború. Az elülső csípőket a melltő nyúlványa elválasztja egymástól, a középső és hátsó csípők egymástól távol állók. Az első lábfejíz a legrövidebb és a harmadik íz szívforma vagy az első három íz egyforma hosszú és a harmadik íz egyszerű. A has vízszintes.

Az alnemek és fajok meghatározó kulcsa:

1. A csápostor hatízes. A harmadik lábfejíz szívforma. Az előtor háta elül finoman szemecskézett vagy fogacs-

kázott, felületének szőrözete hátul sugar san összefutó. A szárnyfedők sárga sörtesorokkal díszítettek, az első köztérben a varrat mellett sűrűbb és világosabb szőrözet nélkül. — 1. alnem: **Kissophagus** s. str. 2

— A csápostor ötizes. A harmadik lábfejíz egyszerű. Az előtor háta finoman ránczolva pontozott, nem szemecskézett, szőrözete harántul fekvő. A szárnyfedők sörtesorai fehérek, az első köztér világosabb és sűrűbb szőrözettel fedett. — 2. alnem: **Xylechinus** Chap. — Ide egyetlen faj tartozik. 3. **pilosus**

2. Az előtor hátának elülső széle síma, korongja elül nagyon finoman és szétszórtan szemecskézett. 1. **hederae**

— Az előtor hátának elülső szélén finoman felhajló fogacskák vannak, melyek oldalt erősebben kiállanak, korongja elül szemecskézett. 2. **Novaki.**

A fajok leírása:

1. **Kissophagus hederae** Schmidt (*vicinus* Comolli, Bedel.)

Hosszúkás, barnás-fekete, az előtor háta barnás, elülső széle vöröses. A csápbunkó makkalakú, nem lapított. Az előtor háta hosszabb mint széles, előrefelé keskenyedő és elül kissé befűződött, felülete szemcsésen pontozott, hosszanti középvonala elmosódott, sárga szőrözete elül testhez simuló, hátul felálló. A szárnyfedők hengeresek, elülső szélük kerekített, erősen kiálló, rovátkás, sárga szőrökkel fedett és négyszögű pontokkal ellátott, a köztereket egy hosszabb felálló sörtékből álló sor díszíti. Az első lábfejíz a legrövidebb. Hossza 2—2·5 mm.

Előfordul Közép-Európában, Algirban és Transkaspiában. Termőhelyei: Tátrafüred; Dalmáczia.

Tápnövénye a repkény (*Hedera helix*). Tavaszszal rajzik és valószínűleg két nemzedéke van. Az anya- és lárvamenetek a repkény korhadó ágainak kérgében találhatók.

2. **Kissophagus Novaki** Reitter.

Barna, a fej sötétebb. Az előtor hátának elülső szélén finoman felhajló fogacskák vannak, melyek oldalt erősebben kiállanak, felületének szőrözete hátul sugarasan összefutó. A szárnyfedők finom rövid szőrözettel fedettek, a sorokban elhelyezett sörték hosszúak, a közterek a varrat mellett szélesebbek mint a pontsorok, ránczoltak és erősen pontozottak. Hossza 2—2·3 mm.

Előfordul Dalmáczióban (Zara, Spalato), Isztriában és Dél-Franczia országban.

Tápnövénye és rágványa ismeretlen.

3. **Kissophagus** (Xylechinus) **pilosus** Ratzeburg.

Hosszúkás, hengeres, fekete, fénytelen, sűrűn szürke szőrökkel fedett, a szárnyfedők és a lábak barnák. A fej nagyon finoman pontozott, az ormánya végén kissé összenyomott. Az előtor háta kisse hosszabb mint széles, előrefelé alig, a töve felé jobban keskenyedő, sűrűn és finoman ránczolva pontozott, hosszanti középvonala keskeny, felülete szürke sörtékkel fedett. A szárnyfedők barázdáinak pontjai nagy négyszögűek, a közterek rövid fehér testhez simuló, továbbá sorokban elhelyezett rövid felálló szőrökkel fedettek. Hossza 2—2·6 mm.

Előfordul Észak- és Közép-Európában, nálunk ritka: Trencsén, Szeben-hegység (Sánta-völgy); Bosznia- és Herczegovina.

Tápnövénye a lúczfenyő (*Picea excelsa*) és ritkábban a vörös fenyő (*Larix larix*). Májusban jelenik meg, egy (mások szerint két) nemzedéke van. Rágványa kettős vízszintes anyamenetből áll, melyből a függélyes lárvamenetek lépnek ki.

Lepke-eltérések a Magyar Nemzeti Muzeum gyüjteményéből.

Irta *A. Aigner Lajos.*

IV.

Agrotis pronuba L. (♂, 52 mm.) Alsó szárnya kénszínű. (Treitschke-gyüjtemény).

Episema glaucina Esp. ab. *tersina* Stgr. (♀, 35 mm.) Felső szárnya barnás-szürke, fekete pikkelyekkel gyéren behintett, a korongsejtben egy nagyobb s egy kisebb fekete folt van, a különben gyöngén kifejlett szegélysáv rendkívül erőteljes. (Treitschke-gyüjtemény).

Var. *dentimaculata* Hb. (♀, 34 mm.) Felső szárnya szürkés-barna, a középtér széles, sötétbarna szalagot alkot, a melyben a két veseforma folt fekszik. (Treitschke-gyüjtemény).

Celaena maturna Hufn. (♀, 39 mm.) Alsó szárnya nem kénszinű, hanem fakóbarnás. (Treitschke-gyüjtemény.)

Plusia variabilis Piller *(illustris* F.*)* (♂, 36 mm.) Egészen fakó szinű, az összes rajzolatok sárgás olajszinűek. (Treitschke-gyüjtemény).

Plusia Festucae L. (♀, 32 mm.) Egészen világos szinű. Az alapszin fakó sárgás-barna, a különben aranyos apró foltok fakósárgasak, a közepében levő aranyos foltok ezüstösök. (Treitschke-gyüjtemény).

Plusia gamma L. (♂, 26 mm.) Rendkívül kicsiny, fakó szinű példány, alapszine egészen világos ibolyás-szürke. (Treitschke-gyüjtemény.)

Plusia interrogationis L. (♂, 32 mm.) Az egész felső szárny fekete pikkelyekkel behintett, úgy hogy az egyszinű sötétszürkének látszik. (Treitschke-gyüjtemény.)

Catocala electa Bkh. (♂, 52 mm.) Igen kicsiny, halvány szinű, gyöngén rajzolt példány, alsó szárnya rózsaszinü (Treitschke-gyüjtemény).

Catocala elocata Esp. (♂, 75 mm.) Alsó szárnya fakó sárgáspiros. (Monor, 1896. okt. 11. Anker Rezső.)

Más példánynak (♂, 79 mm.) alsó szárnya világos fakó sárgás-piros. (Eperjes, 1892. jul. 10. Dahlström Gyula). Hasonló példány (♂, 62 mm.) van a Treitschke-gyüjteményben is.

Más példánynak (♀, 72.5 mm.) hasonló szinü alsó szárnya van, baloldali felső szárnya azonban rövidebb a jobboldalinál (Treitschke-gyüjtemény.)

Catocala nupta L. (♂, 75 mm.) Felső szárnyának rajzolata igen elmosódott, az alsó szárny halvány piros, a belső szalag nagyon megfogyott, helyenkint csak nyoma maradt. (Eperjes, 1879. jul. 30. Dahlström Gyula).

Más példányon (♂, 64 mm.) az alsó szárny belső fele sárgáspiros. (Eperjes, 1880. jul. 15. Dahlström Gyula).

Igen kis méretü példánynak (♀, 49 mm.) alsó szárnyú tégla piros. (Eperjes 1895. jul. 12. Dahlström Gyula).

További példánynak (♂, 72 mm.) Alsó szárnya fakó sárgáspiros. (Magyarország, Frivaldszky-gyüjtemény.)

Catocala dilecta Hb. (♂. 73 mm.) Egész felső szárnya sötétbarna, összes rajzolata többé-kevésbbé homályos; annál élénkebb

a szegélyében levő világos szürke csipkés sáv, valamint a szárny közepén levő sárgás-barna folt. (Treitschke-gyüjtemény), Schopfer ábrája (Iris, 1899. Taf. 2. Fig. 4.) meglehetősen megegyezik.

Más példánynak (♂, 68 mm.) alsó szárnya fakó pirosas. (Magyarország, Frivaldszky-gyüjtemény).

Brephos puella Esp. (♂. 35 mm.) Alsó szárnyának különben sárga részei tejszínűek. (Treitschke-gyüjtemény.)

Acidalia flaccidaria Z. (♂, 23 mm.) Alapszíne gyöngéd világos rózsaszínű, a felső szárny főtere, az árnyéksáv s a két szárny szegélyén két keskenyebb csik élénk rózsaszínű. (Budafok, 1894. aug. 10. Pável János). Ez az érdekes eltérés ab. *roseata*-nak nevezhető.

Timandra amata L. (♀, 24·5 mm.) mindkét szárny külső fele a középsávtól kezdve ibolyás-barna, a szegély felé halványabb. (Bálincz, Dr. Madarász Gyula).

Eucosmia certata Hb. (♂, 41 mm.) A felső szárny középsávja egészen feketés-barna kitöltésü. (Treitschke-gyüjtemény).

Larentia rivata Hb. (♀, 23 mm.) A felső szárny középső szalagja nagyon megfogyott, csikszerű. (Újpest, 1899. Gábrieli György.)

Larentia alaudaria Frr. (♀, 23 mm.) Egész rajzolata alul is fakóbarna, csak a középpont fekete. (Branyiszkó, 1890. junius 6. Dahlström Gyula).

Larentia procellata F. Egész rajzolata sötétbarna. A felső szárny középterén hármas csipkés vonal jelentkezik, ezen belül egyszerű csipkés vonal, ezen vonalak közötti tér világosbarna kitöltésü. (Pozsony, 1879. jun. 22. Dahlström-gyüjtemény.)

Larentia lugubrata Stgr. (♀, 25.5 mm.) A felső szárny tőtere és szegélye szürke, a közép-szalag feketés szürke; az alsó szárny töve szürke, keskeny szegélye fekete, egyébként egészen fehér. (Eperjes, 1896. máj. 12. Dahlström Gyula.)

Larentia tristata L. (♀, 22 mm.) Mindkét szárny középszalagja teljesen hiányzik, minélfogva a középtér széles fehérré lett, a tőtér rajza barnás-szürke, a szegély rajza feketés-barna. (Eperjes, 1879. ápr. 24. Dahlström Gyula) Ezt az eltérést, ab. *Kertészi*, kiváló dipterologusunk Dr. Kertész Kálmánnak ajánlom, a ki Microlepidoptera-gyüjteményünket is tetemesen gyarapította.

Tephroclystia graphata Tr. (♀, 19 mm.) Mindkét szárnya egyszínű szürkés-barna, a középtér sötétebb barna, minden rajzolata igen homályos (Budapest, 1880. Pável János). Ezt az eltérést ab *brunnea*-nak neveztem el.

Abraxas grossulariata L. (♀, 40 mm.) A felső szárny középterén levő foltsor szalaggá egyesült, a szegélytér foltjai hosszú sávokká megnyujtottak, részben a közép-szalaggal egybefolytak, a sárga szín nagyon megfogyott. (Treitschke-gyüjtemény). Igen hasonló példányok ábráját közlik Freyer (Neue Beitr. II. Taf. 125. Fig. 3.) és Oberthür (Études XX. fig. 321, 382, 383.)

Ellopia prosapiaria L. var. *prasinaria* Hb. (♂ és ♀, 38 mm). Csaknem egyszinű, a különben fehér szalagok igen homályosak, barnásak, kifelé sárgás szegélyüek. (Treitschke-gyüjtemény.)

Therapis evonymaria Schiff. (♀, 31 mm.) A törzsalak hímje tudvalevőleg bőrszinű, nösténye vöröses barna. Ujabban Dahlström Gyula oly kávés-szinű eltérést, melynek csak alsó szárnyának belső fele bőrszinű, ab. *obscura* néven irt le. Mindkét formától feltünően különbözik jelen példány, melyen a két szárny szegélytere sötétbarna, a felső szárny töve és középtere valamivel világosabb, az alsó szárnyon még valamivel kevésbbé sötétbarna, minek folytán a sárga hullámvonal élénken érvényesül. (Eperjes, 1892. jul. 22. Dahlström Gyula). Ezt a gyönyörü eltérést ab. *exquisita*-nak nevezem.

Különfélék.

Klapálek Ferencz gyüjtő útja hazánkban. A reczésszárnyúak kiváló specialistája három év előtt meglátogatta hazánkat és az erdélyi havasokban és a Tátrában gyüjtött. Útjának eredményéről cseh nyelven számol be a prágai akadémia közlönyében. A német kivonat szerint 23 Plecoptera, 15 Corrodentia, 31 Neuroptera, 15 Ephemerida, 5 Mecoptera és 59 Trichoptera fajt gyüjtött, köztük a következő újakat irja le: *Capnia vidua* n. sp., *Hemerobius striatellus* n. sp., *Panorpa pura* n. sp., *Agapetus ater* n. sp., *Leuctra nigra* Pict. v. *brachyptera* n. v., *Rhyacophila Meyeri* Mc-Lach. *v. furcifera* n. v. Felemlíti, hogy Erdélynek földrajzi helyzeténél fogva nagyon sok sajátos faja van. Vannak északeurópai fajai, a melyek az Alpokban ismeretlenek, pl. *Mystrophora*

intermedia és a *Dictyopteryx*-félék családja, több bogárnem (*Atheta, Olophrum*). És vannak déleurópai alakok is, a minők: *Apantania meridiana* Mc. L. és *Silo Graellsi* Pict. Érdekes volna, ha egész gyüjtése eredményét ismerhetnénk. *Dr. Szilády Zoltán.*

Irodalom.

Reitter, Edmund: Bestimmungs-Tabellen der europäischen Coleopteren. Heft 59. Curculionidae 12. Theil: Mecinini (Gymnetrini). (Verh. naturf. Ver. Brünn. LXV. Band, p. 7—50.)

A *Mecinini* nemzetségbe tartozó nemek (*Mecinus, Gymnetron, Miarus, Aleides*) és fajok meghatározására szolgáló kulcsok összeállítása. Minket is érdeklő faunisztikai adatok a következők: *Mecinus janthinus* Germ. előfordul Dél-Dalmácziában is, *M. circulatus* Marsh. var. *horridulus* Desbr. Dalmáczián kívül Dél-Franczia országban is él; *Gymnetron Pirazzolii* Stierl. (Magyarország), *G. labile* Hrst. var. *brevicrinitum* nov. var. (München, Velebit, Kaukázus), *G. ictericum* Gyllh. (Magyarország). *G. caucasicum* Reitt. a Kaukázuson kívül Magyarországon is (Kalocsa) előfordul; *G.* (Rhinusa) *tetrum* L. var. *subrotundatum* Reitt. (új név var. *antirrhini* Germ. Bris. non Payk. helyett) Magyarország és Dalmácziából; *G. herbarum* Bris. (Magyarország); *G. haemorrhoum* Rosenh. (Magyarország); *G. bipustulatum* Rossi ab. *rubripes* nov. (Dalmáczia); *Miarus banaticus* Reitt. n. sp. (Herkulesfürdő). A feldolgozást a nemek és fajok jegyzéke zárja be. *Csiki Ernő.*

Formánek, Romuald: Bestimmungs-Tabellen der europäischen Coleopteren. Heft 61. Curculionidae 15. Theil: Genus Trachyphloeus Germ. (Wiener Entom. Zeitung. XXVI, 1907, p. 121—191.)

Köszönetre méltó munkát végzett a szerző, a mikor a *Trachyphloeus* ormányos bogár-nemet és rokonait tanulmány tárgyává tette és végre egy kis rendet is teremtett. A *Brachyderini* nemzetségbe tartozó *Trachyphilus, Trahyphloeoides* (n. g.), *Trachyphloeus* és *Cathormiocerus* nemek külön csoportot képeznek, melyek közül az első hármat dolgozta fel szerző ez alkalommal. A *Trachyphloeus*-nemből hazánkban a következő fajok fordulnak elő: *alternans* Gyllh., *scabriculus* L., *parallelus* Seidl., *spinimanus* Germ., *rugicollis* Seidl, (Dalmáczia, Herczegovina), *ventricosus* Germ., *bosnicus* Apfb. (Bosznia), *ypsilon* Seidl., *Friwaldszkyi* Kuthy, *bifoveolatus* Beck, *inermis* Boh., *aristatus* Gyllh., *Olivieri* Bedel (? *spinosus* Goeze). Valószínüleg meg lesz található faunánkban a *Tr. laticollis* Boh. is. mely egész Európában és Észak-Afrikában otthonos. *Csiki Ernő.*

„ROVARTANI LAPOK“
XIV. Band 8. Heft. Oktober 1907.

S. 161. **L. v. Aigner-Abafi**: Stefan Szedlaczek, geb. 1846 zu Kis-Tapolcsány, besuchte nach Absolvirung des Gymnasiums die militärische Josef-Akademie in Wien, wurde 1871 promovirt und zugleich zum Oberarzt am Militärspital in Pozsony ernannt, dann zum 4. Husarenregiment im Komitat Somogy versetzt, bei welchem er 7 Jahre wirkte und auch den bosnischen Feldzug mitmachte. Hierauf wurde er nach Győr transferirt, wo er 10 Jahre zubrachte und sich auch verehlichte. Seiner Ehe mit Therese Patsek entsprossten 3 Kinder. 1899 kam er mit seinem Regiment nach Komárom, dann nach Arad, wo er 1895 zum Stabsarzt ernannt und dann mit der Leitung des Militärspitals zu Nagyvárad betraut wurde. 1897 wurde er nach Budapest berufen und zum Oberstasbarzt befördert, trat aber schon 1901 in den Ruhestand. Nunmehr beschäftigte er sich hauptsöchlich mit Lepidopterologie und nahm bald auch auf diesem Gebiete eine geachtete Stellung ein, hat aber seine Erfahrungen nicht publizirt. Bei der aufopfernden Pflege seiner zwei schwerkranken Söhne zog er sich ein Herzleiden zu, dem er am 16. Juni 1907 erlegen ist.

S. 162. **St. Bolkay**: Die Coleopteren-Fauna von Rimaszombat. Mit der Käferfauna von Rimaszombat und Umgebung hat sich bisher so gut wie Niemand befasst J. Fábry hat zwar eine allgemeine Übersicht der Fauna des Komitates Gömör veröffentlicht, allein die Daten betreffs dieses Gebietes nicht besonders erwähnt. Auf Grund mehrjähriger Sammeltätigkeit nun publiciert Verfaser die bei Rimaszombat gesammelten 600 Arten und 44 Varietäten.

S. 172. **L. v. Aigner-Abafi**: Die Tagfalter Ungarns XXII. Der Bestimmungs-Tabelle des Genus *Erebia* folgt die Beschreibung der einzelnen Arten. *E. Epiphron* nur in der Hohen-Tátra, im Branyiszkó- und Bodza-Gebirg, sowie bei Mehádia, var. *Cassiope* in der Hohen-Tátra, am Rohács (Komitat Árva) und bei Mehádia, ab. *Nelamus* nur in der Hohen-Tátra. Er. *Melampus* nur auf dem Rohács, in der Hohen-Tátra, im Bodza-Gebirg und bei Mehádia beobachtet; erreicht hier die südliche und östliche Grenze seiner Verbreitung.

S. 176. **E. Csiki**: Die Borkenkäfer Ungarns. IX. Nach der Bestimmungs-Tabelle der Subgenera und Arten des Gen. *Kissophagus* folgt die Beschreibung der Arten: *hederae*, *Novaki*, *pilosus*.

S. 178. **L. v. Aigner-Abafi:** Schmetterlings-Aberrationen der Sammlung des Ung. National-Museums. IV. Einige neue Formen werden benannt, so: *Acidalia flaccidaria* ab. *roseata* n. v., *Larentia tristata* ab. *Kertészi* n. v., *Teyhroclystia graphata* ab *brunnea* n. v., *Therapis evonymaria* ab. *exquisita* n. v.

Kleinere Mitteilungen.

S. 181. **Szilády, dr Z.** Klapálek's Excursion in Ungarn. F. Klapálek, als Autorität auf dem Gebiete der Neuropteren bekannt, hat vor 3 Jahren auf den transilvanischen Alpen und auf der Tátra gesammelt und das Resultat in den Publicationen der Prager Akademie (in bömischer Sprache) veröffentlicht Hier werden nur die neuen Arten und Formen namhaft gemacht. Klapálek erwähnt, dass Siebenbürgen, zufolge seiner geographischen Lage sehr viele eigene Arten besitze, i. nordeuropäische, die in den Alpen fehlen, z. B. *Mystrophora intermedia* und die Familie *Dictyopteryx*, sowie einige Käfergattungen *(Atheta, Olophrum)*, dagegen auch südeuropäische Arten, wie *Apantania meridiana* und *Silo Graellsi.*

Literatur.

S. 182. **E. Csiki** bespricht die Bestimmungs-Tabellen von E. Reitter *(Mecinini)* und R. Formánek *(Trachyphloeus)* und führt die in Ungarn vorkommenden Arten auf.

Entomologiai művek.

Általános. *A Magyar Birodalom Állatvilága.* (Fauna Regni Hungriae). III. kötet. Arthropoda. Kiadja a k. m. Természettudományi Társulat. Ára 35 k., társulati tagoknak 20 kor. — *Kárpáti E.* Állatmuzeum, utasitás állatok kitömesére s eltartására, és csontvázak készitésére, ábrákkal 1 korona 40 fill, — *Bein K.* A kis rovargyűjtő. Utasitás a kiválóbb rovarok megismerésére és gyűjtésére 2 kor. — *Szekeres F. Ö.* A rovargyűjtő 1 kor. 60 fill.— *Lejtényi S* Rovargyűjtő. Segédkönyv a középiskolai ifjuság számára, kötve 1 kor. — *Kriesch J.* A rovarok világa. 16 ábrával 80 fill. — *Kirándulók* zsebkönyve. 70 rajzzal, kötve 3 kor. 50 fill. — *Dr. Lendl* A. Rövid útmutatás a természetrajzi gyűjtemények konzerválásához 80 fill. — *Dr. Daday J.* Rovarani műszótár 1 kor. 60 fill. — *Hoffer*, Praxis der Insektenkunde. 3 kor. — *Kolbe*, Einführung in die Kenntniss der Insekten 17 kor.

Hymenoptera. *Mocsáry S.* A magyar fauna fémdarazsai 2 kor. 40 fill. A magyar fauna másnejü darazsai 2 táblával 1 kor. 20 fill Adatok Magyarország fürkész darazsainak ismeretéhez I. 1 kor. 20 fill. Földünk fémdarazsainak magánrajza 40 kor.

Lepidoptera. *Aigner.* Magyarország lepkéi 51 szines táblával. Diszkötésben 30 kor. — A. *Aigner L.* A lepkészet története Magyarországon 3 kor. — *Aigner-Pável-Uhryk*, Magyarország lepkéinek jegyzéke 5 kor. — *Hofmann*, Die Gross- Schmetterlinge Europas 2. Aufl. 2000 Abb auf 71 farb. Tafeln 30 kor. Die Raupen der Gross-Schmetterlinge Europas 1900 Abb. auf 50 Tafeln 30 kor.

Diptera. *Tömösváry Ö.* Egy tömegesen tenyésző légyfaj az Alsó-Duna mellékeiről 3 tábl. 60 fill. — *Kertész K.* Catalogus Tabanidarum orbis terrarum universi 6 kor.

Coleoptera. *Török P.* Bogár-határozó 2 kor. 80 fill. — *Bein* K. A kis bogárgyűjtő. A bogarak ismertetése és gyűjtése 2 kor. — *Calwer*, Käferbuch 5. Aufl. mit 48 color. Tafeln 24 kor. — *Seidlitz*, Fauna Transsylvanica 12 kor.

Hemiptera. *Dr. Horváth G.*, Adatok a hazai félröpűek ismeretéhez 40 fill. A magyarországi Psyllidákról 40 fill. Az Eremocoris-fajok magánrajza 2 tábl. 60 fill.

Orthoptera, Pseudoneuroptera és Neuroptera. *Pungur Gy.* A magyarországi tücsökfélék természetrajza 6 tábl. 5 kor. — *Kohaut R.* Magyarország szitakötő-féléi. 3 színes tábl. 2 kor. 60 fill.

Myriopoda. *Dr. Daday J.* A magyarországi Myriopodák magánrajza 4 táblával 4 kor.

Arachnoidea. *Dr. hyzer K.* és *Kulczynski L.* Araneae Hungaria 3 kötet 24 kor. — *Herman O.*, Magyarország pókfaunája 3 kötet, csak a 2—3. kötet kapható 16 kor. — Dr. *Lendl* A. A pókok, különösen a kerekhálópókok természetes osztályozása 1 kor. — *Karpeles L.* Adalék Magyarország atkafaunájához. 8 táblával 2 kor.

Crustacea: Dr. *Daday J.* A Magyarországban eddig talált szabadon élő evezőlábú rákok magánrajza. 4 tábl. 3 kor. A magyarországi Branchipus fajok átnézete. 1 kor. A magyarországi Diaptomus-fajok átnézete 1 kor.

Magyarország bogárfaunája.

Vezérfonal a magyar szent korona országainak területén előforduló bogarak megismerésére.

*

IRTA

CSIKI ERNŐ

A Magyar Nemzeti Muzeum segédőre.

*

A három kötetes munka **első** kötete a bevezető morphologiai részen kívül a Caraboideákat és Staphylinoideákat, a **második** kötet a Palpicorniákat, Diversicorniákat és a Heterómerákat, a **harmadik** kötet pedig a Phytophaga, Rhynchophora és Lamellicornia családsorozatokat fogja tartalmazni.

Egy-egy kötet 5 füzetből áll,
egy-egy füzet előfizetési ára 2 korona, bolti ára 2 kor. 40 fill.

Megjelent az I. kötet 1—4. füzete.

Előjegyzések és előfizetések a szerző címére (Budapest, VIII., Nemzeti Múzeum) küldendők.

Schmidl Sándor könyvnyomdája Budapest, VI., Uj-utcza 3.

Kol. 14 furet 8
1907: okt.

SMITHSONIAN INSTITUTION LIBRARIES
3 9088 01427 0789